

Pásztor Istvánnak, a Vajdasági Magyar Szövetség elnökének az '56-os forradalom 51. évfordulóján elhangzott emlékező-ünnepi beszéde

Fekete-fehér felvétel, maszatos, ablakból készült, emeletről, a Nagykörút a Rákóczi sarka felől, oldalt a New York – palota, a tornya hiányzik, épp csak újraépült, szétlőtték rögtön. Kiégett üzletek, vak ajtókeretek, akkurátusan járdaszélre halmozott törmelék, mint kemény teleken a hóbuckák. Üres sínek, néhány autó, elvásott Csepel, kopott Pobjeda. És gyalogosok, rengeteg. Séta a tűzszünetben, az úttesten, mert a járdán nem fért a romoktól, lóden, viharkabát, '56 november eleje, hátha nemcsak tűzszünet, hátha már a béke, a végleges, és akkor séta, séta és bámészkodás. Ez az. Láttam. Biztos? Biztos.

(Békés Pál)

Ugye, mi is láttuk.

Pedig közülünk senki nem volt ott. Láttuk, a huszadik század közepének elektronikus sajtója megörökítette és behozza életünkbe. És láttuk a száguldó, nyitott platójú teherautókat, a felfegyverzett, lobogó tekintetű suhancokat a platon, a lukas nemzeti zászlókat. Az orosz tankokat. A menekülő, elcsigázott, felbatyuzott áradatot.

Újra és újra behozza. Jó, hogy behozza. Jó, hogy látjuk.

És a képek ölelkeznek, egybefornak az Egmont-nyitány szívbemaró, monumentálisan lendületes és halálosan szomorú hangáradatával.

A kép és a zene.

Az emlékezés és a lelkiismeret ébresztői, indítói.

Tisztelt emlékező vajdasági magyar közösség!

1956. október 23 – 1956. november 4.

Tizenhárom nap. Nagyon szűk két hét. Tizenhárom nap, amely megrengette a világot. Előzmények, következmények. Tizenhárom nap, ami még ma is újra és újra fogalmazza a kérdéseket! Mi lett volna, ha?

Tizenhárom nap, ami már a múlté, de süti a márt! A lelkiismeretet. Az egyéni és kollektív lelkiismeretet. Az idő múltával mindinkább az utóbbit.

A miénket is, mert mi is a nemzet része voltunk, vagyunk és leszünk. Ötvenhat a miénk is. Ezért emeltünk neki büszkén és kegyeletadóan emléket itt, Palicson, ezért emlékezünk rá.

Emlékezünk rá és merítünk máig ható szellemi és politikai üzenetéből.

Tizenhárom nap, amit a végső kilátástalanság, a megalázottság, letiportság, a félelem, a terror táplált.

Tizenhárom nap, ami feltételezte a nemzeti egységakarat létrejöttét. A nemzeti akaratét, amelynek megfogalmazásában és életrehívásában egymással versengett a nemzet szellemi nagyságainak sora, az egyetemi ifjúság, a munkásság, a kisémmizett parasztság.

A szótértés nehéz bölcsességének gyakorlásával. A különbségek félretételének bölcsességével.

Az értelmiség talán soha nem tapasztalt szerepvállalásával.

Tizenhárom nap, ami alatt Nagy Imre, Bibó István, Maléter Pál, Kézdy Anna, Losonczy Pál és mások elkötelezettsége, állhatatossága és felelősségérzete által politikai akaratban és irgalmatlanul nehéz, de egyedüli lehetséges, makulátlanul tiszta kormányzati döntésekben csúcsondott ki a nemzeti elszántság.

A szovjet csapatok kivonulásának, a nemzeti függetlenségnek, az egypárt- és tanácsrendszer felszámolásának, a független munkavállalói érdekképviselőnek, a területi, szakmai, tudományos és kulturális önkormányzatok rendszerének, a szólás, gondolat, vallás és utazási szabadságnak, az állam és egyház szétválasztásának követelése.

Mindaz, amit az 1956-os magyar forradalom szellemi és politikai örökségeként fogalmazunk meg.

Tizenhárom nap, amely 2.500 halottat, több mint 20.000 sebesültet, rögtönítélő bíróságokat, büntető-bosszúálló sortüzeket, 21.000 pert, 300 halálos ítéletet és 16.000 bebörtönzöttet hagyott maga után. Kétszázezren lábbal szavaztak, elhagyták az országot.

Tisztelt emlékező közösség!

Vajon ezt eredményezte, csak ezt eredményezte a tizenhárom nap?

Vajon csak ezt példázza?

Csak szellemi és politikai örökséget és áldozatokat termett?

Vajon csak ezért hajtunk fejet, erre emlékezünk kegyelettel?

Ezért is!

De nem csak ezért!

Elsősorban a szembenézés bátorságáért!

A bátorságért, ami nem kalkulálva a következmények veszélyével, világosan helyrerakja a

gonoszt, a rosszat, a sárbahúzó, a képmutatót, az álságost, a visszatartót, visszafogót, lerántót.

A bátorságért, amely felszabadítja a szellemet. A szellemet, amely szárnyalva nem csak leírja és elsírja a rosszat, de összefogásra, mozgósításra, kiútkeresésre ösztökél.

A kiútkeresés pedig a remény felismerésének folyamata. A remény megfogalmazása, táplálása, dédelgetése.

A reményé, aminek meg kellett valósulnia, be kellett teljesülnie.

A megvalósulás, a megvalósítás fundamentuma pedig, ugye, az elszántság, amely áldozatvállalásba ágyazott és cselekedetbe torkollik.